

2. Колмогорова И. В. Культурологический подход к формированию педагогической культуры учителя / И. В. Колмогорова // Известия Уральского государственного университета. – 2008. – № 60. – С. 163-167.
3. Соловйова Ю.О. Формування аксіологічної культури майбутнього вчителя [Текст] : дис...к.пед.н. : 13.00.04 / Соловйова Ю.О. – Харків, 2005.- С. 41.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ «ЛЮДИНА – ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ».

Галина Усманова

Чернігівський національний педагогічний університет імені

Т.Г.Шевченка

Постановка проблеми. У спектрі людського щастя здоров'я належить найвагоміше місце. Особливо гостро питання оптимізації здоров'я людини постає на сучасному етапі розвитку людства, в період порушення біосферної рівноваги і нагромадження цілої низки екологічних проблем, наслідком чого є істотне погіршення здоров'я населення. Одним із напрямків збереження і покращення здоров'я фахівці вважають туризм. Адже туризм – це засіб продовження активного довголіття, спортивного удосконалення, це засіб підготовки молоді до трудової діяльності, умілих і адекватних дій у випадках надзвичайних ситуацій, засіб патріотичного виховання. Крім того, туризм – це засіб розширення кругозору й збагачення духовного життя людини, пізнання краси природи [1]. Туристичний відпочинок сьогодні користується великою популярністю. Мотивом до туристичних подорожей перш за все є прагнення людини спілкуватися з природою, що має неабиякий лікувальний ефект: красиві ландшафти, чисте повітря, незабруднена вода у водоймах, різноманіття лісових насаджень – все це приваблює туристів. Туризм сьогодні – це активний відпочинок, який базується на зв'язках «людина – природне середовище». Оскільки туризм може впливати на природне середовище як позитивно, так і негативно, то актуальним питанням при підготовці фахівців з туризму є формування екологічної свідомості, що здійснюється через систему екологічної освіти і виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кожний фахівець, кожний член суспільства повинен мати знання про здоров'я як біологічну, соціальну, філософську категорію, з метою можливого проведення оцінки та аналізу свого здоров'я з одного боку, та для вирішення поточних і перспективних завдань щодо охорони та зміцнення суспільного здоров'я – з іншого [2]. Адже ми живемо в період науково-технічного прогресу, комп'ютеризації, атомної енергетики, масових катастроф техногенного характеру, а все це негативно відбивається на здоров'ї молодого покоління, яке з року в рік поповнює чисельність підготовчих та спеціальних медичних груп. В Україні за останні роки росте рівень захворюваності, інвалідності, смертності. А за даними Українського НДІ педіатрії, акушерства і гінекології та Українського НДІ соціальної гігієни та управління охорони здоров'я, кількісна та якісна оцінка здоров'я дітей свідчить про стійке погіршення фізичного, психічного та інтелектуального розвитку, що ставить під загрозу існування нації [2].

Проблема оптимізації здоров'я людини є досить важливою для освітян, зокрема фахівців фізичного виховання. Основною метою шкільного предмету «Основи здоров'я і фізична культура» є не лише розвиток фізичних якостей та здібностей, підвищення рівня фізичної підготовленості молодого покоління, а й збереження та зміцнення здоров'я. Одним з розділів навчальної програми даного предмету є туризм. Саме через туризм, на думку багатьох авторів, можна якнайкраще перейти до формування у дітей вмінь і навичок здорового способу життя, проведення корисного дозвілля та активного відпочинку, загартовування організму, профілактики захворювань, зняття втоми [1, 3]. Заняття туризмом вважаються найсприятливішими для збереження і покращення здоров'я ще й тому, що відбуваються вони переважно на свіжому повітрі. Але туризм, як розділ навчального предмета має місце не лише в освітніх закладах. У наш час існує багато туристичних гуртків, туристичний відпочинок займає важливе місце в дозвіллі багатьох людей різних вікових категорій, особливо молоді, яка проявляє інтерес до різних видів туризму, особливо до спортивного і пізнавального. Туризм – це особливий етап життєвого шляху молодої людини – бажання пізнати рідний край, знайомство з новими містами,

культурою народу та природою, прагнення до подолання труднощів і перешкод, почуття самовдосконалення [1].

При занятті туризмом людина знаходиться у взаємодії з природою і має на неї неабиякий вплив. Зменшення тиску на природне середовище є завданням, в першу чергу, інструкторів з туризму, спеціалістів, які організують і беруть безпосередню участь у туристичній роботі. Тому фахівець з туризму повинен мати ґрунтовну екологічну підготовку. Особливого значення це питання набуло з розвитком екологічного туризму, який базується на прагненні звести до мінімуму зміни в природному середовищі [4, 5].

Виклад основного матеріалу. Усвідомлення необхідності екологічної освіти і виховання виникло лише у другій половині 20-го століття, коли наблизилась загроза глобальної екологічної кризи, коли виникли руйнування, які стали проявлятися в масштабах усієї біосфери, а людство стало підходити до межі, яка загрожує його виживанню на планеті. Якщо раніше природа протягом майже всієї історії людства була сильніша за людину і завжди відновлювала порушення, створені нею, то зараз руйнівні процеси, винною яких є людина, переважають відновлювальні сили живої природи. Сучасний світ стоїть перед необхідністю різко змінити систему свого господарювання, враховуючи всі закони стійкого розвитку життя – закони екології.

В Україні необхідність екологічної освіти і виховання різних верств населення підкреслюється в таких документах як «Концепція екологічної освіти України», «Державна національна програма. Освіта (Україна ХХІ ст.)», «Національна доктрина розвитку освіти України» та ін. На практиці положення про екологічну освіту і виховання реалізуються не в повному обсязі.

Кожна людина, поважаючи себе, повинна знати і розуміти закони стійкості живої природи, зв'язки, які підтримують загальну систему життя на землі. Але далеко не кожна людина має можливість отримати повноцінні знання для наукового розуміння екологічних проблем. І це, незважаючи на те, що згідно чинних документів, сучасна система екологічної освіти і виховання в Україні має безперервний, комплексний, міждисциплінарний та інтегрований характер і складається з двох підсистем – формальної (всі заклади освіти) і неформальної (ЗМІ, заклади культури, охорони здоров'я, фізичної

культури та спорту, заповідні об'єкти, національні парки, рекреаційні зони, родина).

Відповідальність за здійснення екологічної освіти і виховання покладається і на плечі інструкторів з туризму, оскільки вони завжди мають справу з природним середовищем. Для їх підготовки за спеціальністю «Фізична культура, методика спортивно-масової роботи, туристична робота» у Чернігівському національному педагогічному університеті ім. Т. Г. Шевченка викладається курс «Основи екології». І хоча на нього відводиться невелика кількість годин – 36 аудиторних, з яких 12 год. лекційних і 24 год. практичних – охоплює такі розділи, як «Основи загальної екології», «Антропогенна діяльність і довкілля. Охорона природного середовища», «Екологія людини».

При вивченні першого модуля «Основи загальної екології» особлива увага приділяється формуванню розуміння взаємодії і взаємозалежності всього живого, законів стійкості екологічних систем і біосфери в цілому.

Основними задачами при вивченні другого модуля «Антропогенна діяльність і довкілля. Охорона природного середовища» є: усвідомлення причин і наслідків антропогенного впливу на природне середовище і ресурси, розуміння ролі сучасної людини у навколишньому середовищі та формування природоохоронної позиції.

Третій модуль «Екологія людини» містить розгляд таких важливих питань, як особливості адаптації організму людини до факторів середовища, вплив екологічних факторів на здоров'я людини.

Висновки. Фахівець з туризму повинен мати ґрунтовні знання з екології, чітку природоохоронну позицію і сформовану екологічну свідомість, активно займатися самоосвітою екологічного спрямування, володіти методикою екологічної виховної роботи і сприяти формуванню екологічного мислення учасників на туристичному маршруті, з метою збереження природного середовища і власного здоров'я.

Загалом, вивчення курсу «Основи екології» дає майбутньому фахівцю з туризму той науковий багаж знань, який повинен увійти у його світогляд і стати основою його діяльності. Тільки за умов володіння відповідними екологічними знаннями і сформованого біоцентричного світогляду, він зможе належним чином здійснювати

зв'язки в системі «людина – природне середовище». Тобто виконуючи паралельно свою безпосередню роль як туристичного фахівця, він зможе сприяти формуванню екологічної культури туристів, сприяти збереженню природного середовища, покращенню і збереженню здоров'я туристів.

Література:

1. Шарий В. П. Туризм з методикою викладання: [навчальний посібник для студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту] / В. П. Шарий. – Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет, 2006. – 223с.
2. Хижняк М. І. Здоров'я людини та екологія / М. І. Хижняк, А. М. Нагорна. – Київ: Здоров'я, 1995. – 232с.
3. Ткаленко Ю. Від туризму до здоров'я нації / Ю. Ткаленко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 26 (50). – С. 5 – 7
4. Копилець Є. Екологічне виховання у роботі учнівських туристсько-краєзнавчих об'єднань географічного спрямування / Є. Копилець // Географія та основи економіки в шк. – 2007. – №7. – С. 32 – 35.
5. Карасенко В. Розвиток екологічного туризму на території Національного заповідника "Хоргиця" [Текст] / В. Карасенко // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – №3. – С. 36 – 37.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ І РЕКРЕАЦІЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Станіслав Харабуга, Віктор Банкін

Академії сухопутних військ, м.Львів;

Інфінітум Д.О.О., м.Загреб, Хорватія

Постановка проблеми. Фізична підготовленість є одним із компонентів індивідуальної боездатності сучасних військовослужбовців і посідає важливе місце у бойовій підготовці майбутніх офіцерів. Це пояснюється тим, що в бойових умовах офіцер повинен бути готовим до виконання специфічної тривалої фізичної роботи, яка може відбуватися у непередбачених обставинах. В структурі загальної фізичної підготовки військовослужбовців спеціальна фізична підготовка має вирішальне значення для успішного виконання своїх службових обов'язків.